

Sömn

Ett självreglerande, reversibelt tillstånd med förändrat sensorium och motorik, och total eller partiell medvetslöshet

Kristina Seling

Distriktsläkare, Läkemedelsansvarig läkare
för Region Jämtland Härjedalen

Ordförande i Läkemedelskommittén

- Interna rytmer styr sömnen bland annat med hjälp av bl.a. melatonin och kortisol
- För sömn krävs föregående vakenhet med bl.a. ackumulering av adenosin
- Sömn sänker blodtryck och temp samt trimmar neuronala system och immunsystem

Adenosinutvikning...

- Adenosin, en biprodukt av energiomsättningen; bygger bland annat upp sömnbehov/sömnptryck, och "lugnar" hjärnan
- Koffein motverkar effekten av adenosin
- Fysisk aktivitet höjer adenosinhalten, och ger minskad oro hos barn med autism och förbättrar viss typ av epilepsi (även feber ökar adenosinhalten....).

Sömnstörningar

1. Insomnier (svårt somna, vakna nattetid, vakna för tidigt)
2. Dygnsrytmstörningar
3. Parasomnier (ex sömngång..)
4. Sömnrelaterade motoriska störningar (ex bruxism..)
5. Hypersomnier (onormal dagsömnighet..)
6. Sömnrelaterade andningsstörningar

Basal sömnhygien

- Ljus (och fysisk aktivitet) på dagen stärker dygnsrytmen
- Sömn förutsätter tillräcklig föregående vakenhet
- Lugn och ro på kvällen
- Undvik koffein, alkohol och nikotin kvällstid
- Mörker (eventuellt nattlampa), lagom svalt sovrum bra för sömn, bekväm säng
- Sträva efter att trimma in en regelbunden dygnsrytm. Försök att behålla läggnings- och uppstigningstider även vid ledighet.
- Försök att varva ner kvällstid, upphör med aktiverande fysisk och psykisk aktivitet någon timme före sänggåendet... den som vaknat kl 14 på söndagen har ofta svårt att somna nästa kväll...

Vanliga läkemedel som kan orsaka sömnstörningar

- Betablockerare (t.ex. metoprolol)
- Betastimulerare (t.ex. Bricanyl)
- Steroider (t.ex. Betapred)
- L-dopa (t.ex. Madopark)
- SSRI (t.ex. citalopram)

Insomni - läkemedel

Vanebildande

- Zopiclon (Imovane)
- Zolpidem (Stilnoct)
- Nitrazepam (Apodorm, Mogadon)
- Flunitrazepam (Rohypnol)
- Oxazepam (Sobril)

Ej vanebildande

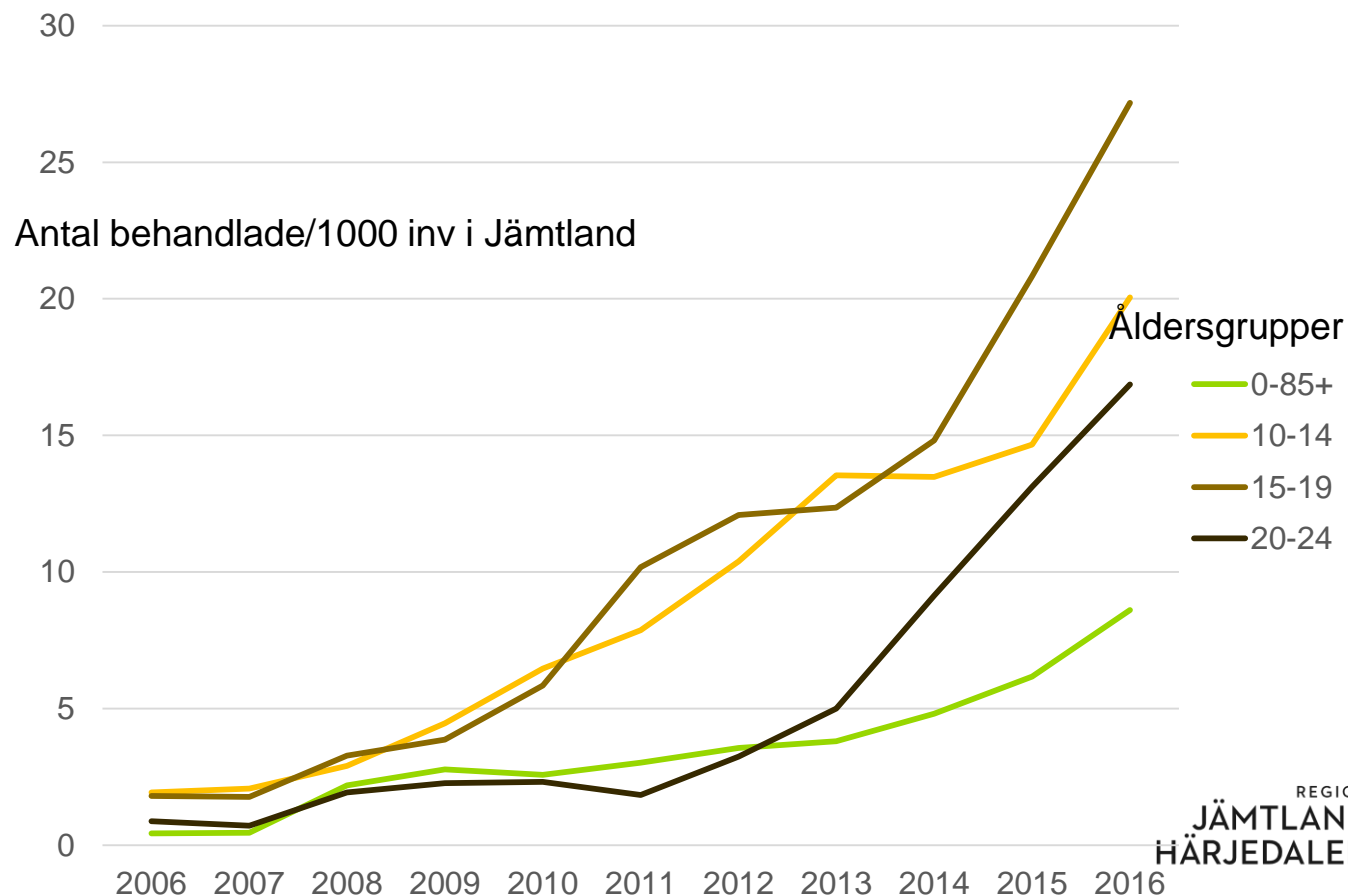
- Propavan
- Lergigan
- Mirtazapin
- Amitriptylin (Saroten)
- Melatonin

	Tid till effekt	halveringstid	biverkningar	
Zopiclon	30 min	4-7h	Dålig smak i munnen, dagtrötthet	
Zolpidem	15 min	1-3h	Hypnagoga hallucinationer	
Nitrazepam	30 min	20-30h	Dagtrötthet	
Flunitrazepam	20 min	13-19h	Dagtrötthet	
Oxazepam	1h	10h	Dagtrötthet	
Propavan	30-60 min	8h	Dagtrötthet, restless legs	
Theralen	1-2 h	?	Dagtrötthet	
Lergigan	?	13h	Dagtrötthet	
Atarax	30-60 min	10-30h	Dagtrötthet, förlängd QT-tid	
Mirtazapin	30-60 min	20-40h	Dagtrötthet, viktuppgång	
Amitriptylin	30-60 min	25h	Dagtrötthet, muntorrhet, förvirring	
Melatonin	?		illamående	

Melatonin

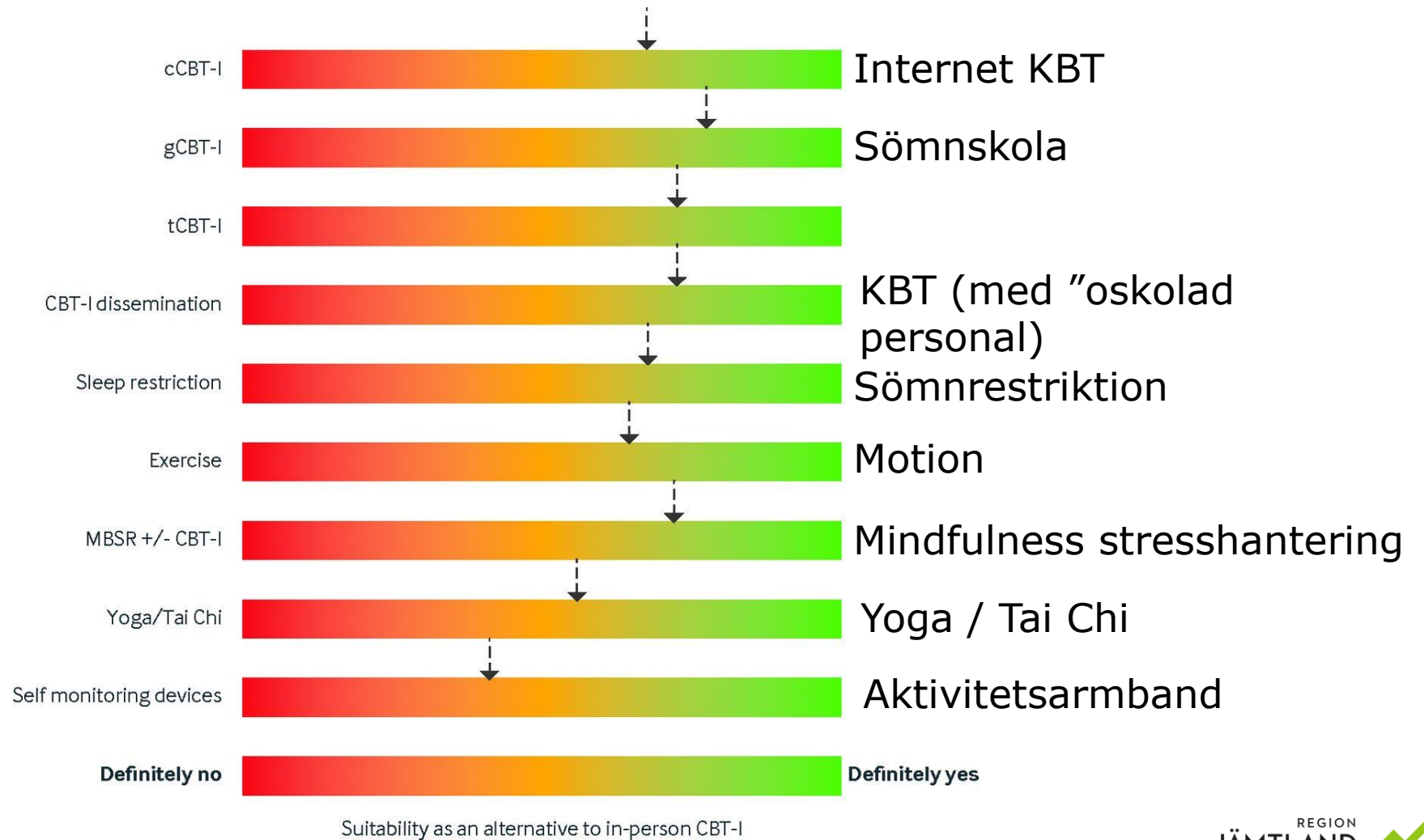
- Registrerat som Circadin – depottablett
- Ex tempore som Melatonin AGB – kortverkande
- Studier ger stöd för viss positiv effekt och hög säkerhet
- Långtidsstudier talar för att det kan vara svårt att sluta

Annat än läkemedel och goda råd?

- KBT (sömnskola)
- Tyngdtäcke
 - Fibertäcke
 - Kedjetäcke
 - Bolltäcke
 - Går att få från hjälpmedelscentralen (självkostnad 500kr)

Comparative effectiveness of all behavioral insomnia interventions.

Margaret Kay-Stacey, and Hrayr Attarian BMJ
2016;354:bmj.i2123

Frågor och försök till svar

- Sömn vilket är förstahandsval?
 - Zolpidem och Zopiclon är förstahandsval om man behöver behandla insomni med läkemedel.
- Rekommendationer på sömnmedicin på patienter 70 +
 - Sobril eller Zopiclon
- Orsak till ökning av melatonin till barn?
 - Framförallt ökad kunskap om preparatet som ju har den fördelen att det inte är beroendeframkallande. Att det inte längre behöver förskrivas på licens kan nog bidra en hel del. Dessutom har barn (sedan årsskiftet 16/17) gratis läkemedel vilket nog också bidragit.

Forts frågor

- Vad orsakar nattskräck
 - Det kan jag inte svara på, hänvisar till en klok barnläkare som skrivit om det.
<http://www.eckerberg.se/be/nattskrack.html>